

Geen hoger beroep tegen een uitspraak waarin het vermogen van een minderjarig kind in afwijking van de toepasselijke regelgeving als bijzonder vermogen is aangemerkt.

Toelichting van 15 september 2022, nr. 2022-4, op het niet instellen van hoger beroep tegen de uitspraak van de Rechtbank Midden-Nederland (hierna: de rechtbank) van 15 maart 2022, nrs. 20/2566 en 20/2968, ECLI:NL:RBMNE:2022:1016.

Samenvatting

De belanghebbende is een alleenstaande moeder met een minderjarige zoon en dochter. Zij is ZZP'er met een beperkt inkomen. Haar kinderen hebben - bij wege van legaat - ieder € 53.137 ontvangen van een in januari 2016 plotseling overleden vriendin van de belanghebbende. Daarover is de belanghebbende in augustus 2016 door een notaris geïnformeerd. De nagelaten bedragen zijn op de (bestaande) spaarrekeningen van de kinderen gestort. Voor de dochter betrof het een rekening waarover niet beschikt kon worden. Op de rekening van de zoon is pas in november 2019 een BEM-clausule geplaatst. Zodoende kon de belanghebbende tot die tijd over de gelden op deze rekening beschikken. Zij heeft vanuit deze rekening terugvorderingen voldaan aan de Belastingdienst/Toeslagen.

Omdat de belanghebbende over het geld op de rekening van de zoon heeft kunnen beschikken, heeft de Belastingdienst/Toeslagen het vermogen van de zoon in 2017 en 2018 niet aangemerkt als bijzonder vermogen als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van de Uitvoeringsregeling Awir (UR Awir). Daardoor werd dit vermogen bij het vermogen van de belanghebbende geteld en ontving zij een lager bedrag aan toeslagen dan wanneer dit vermogen niet tot haar vermogen had behoord. De belanghebbende moest hierdoor een deel van de door haar ontvangen toeslagen (kindgebonden budget en huur-, zorg- en kinderopvangtoeslag) terugbetalen.

De rechtbank volgt de Belastingdienst/Toeslagen dat de belanghebbende over het legaat van haar zoon kon beschikken, maar oordeelt dat dit vermogen toch als bijzonder vermogen moet worden aangemerkt. De rechtbank acht toepassing van de Uitvoeringsregeling Awir in dit geval namelijk kennelijk onredelijk, omdat die toepassing voor de belanghebbende onevenredig nadelige gevolgen heeft. De Belastingdienst/Toeslagen mocht daarom niet vasthouden aan strikte toepassing van artikel 9 van de Uitvoeringsregeling Awir en moet in een nieuw te nemen besluit het vermogen van de zoon buiten beschouwing laten.

De Belastingdienst/Toeslagen heeft in overleg met team Monitoring hoger beroep van het Directoraat-Generaal Toeslagen afgezien van het instellen van hoger beroep. Ter toelichting merken zij het volgende op:

Alle (deels ongelukkige) omstandigheden van dit geval, zoals (i) de bedoeling van de erflater, (ii) dat de belanghebbende niet in de gaten had dat het vermogen geblokkeerd moest zijn om toeslagverlies te voorkomen, (iii) dat de belanghebbende onvoldoende danwel onjuist is geïnformeerd door de notaris en de boekhouder, (iv) de penibele financiële situatie van de belanghebbende en (v) het feit dat de belanghebbende in 2019, na het bekend raken met de gevolgen, alsnog een BEM-clausule op de rekening van haar minderjarige zoon heeft geplaatst, brengen met zich dat de Belastingdienst/Toeslagen zich kan voorstellen dat de rechtbank van oordeel is dat de gevolgen voor de belanghebbende onevenredig zijn. De Belastingdienst/Toeslagen meent echter dat de rechtbank juridisch gezien niet tot dit oordeel kon komen.

De rechtbank heeft - na exceptieve toetsing - geoordeeld dat de Belastingdienst/Toeslagen in dit geval niet mocht vasthouden aan strikte toepassing van artikel 9 van de UR Awir, omdat die toepassing voor de belanghebbende onevenredig nadelige gevolgen heeft. Daarmee rekt de rechtbank de toepassing van de UR Awir op, terwijl de rechtbank slechts de bevoegdheid heeft om via exceptieve toetsing een algemeen verbindend voorschrift (als de UR Awir) buiten toepassing te laten of onverbindend te verklaren als dat voorschrift in strijd is met een algemeen rechtsbeginsel (zie ABRvS 12 februari 2020, ECLI:NL:RVS:2020:452 en de conclusie van de staatsraad advocaat-generaal mr. Widdershoven van 22 december 2017, ECLI:NL:RVS:2017:3557). Het buiten toepassing laten van artikel 9, eerste lid, onderdeel a, sub 2, van de UR Awir zou tot gevolg hebben dat geen uitzonderingen op artikel 7, derde en vierde lid, van de Awir kunnen worden gemaakt.

De Belastingdienst/Toeslagen meent dus dat de rechtbank de situatie van de belanghebbende niet onder de hardheidsclausule van artikel 9 UR Awir kon schuiven (vergelijk ABRvS 24 maart

2010, ECLI:NL:RVS:2010:BL8697). Door dat wel te doen is de rechtbank ten onrechte op de stoel van de regelgever gaan zitten.

Dat neemt niet weg dat de uitkomst van de uitspraak als redelijk kan worden beschouwd, omdat de rechtbank feitelijk heeft vastgesteld dat de erflater en de belanghebbende de intentie hadden om het geld alleen voor de kinderen van de belanghebbende beschikbaar te stellen en te houden. Er moet hier verder sprake worden geacht van een vergissing/beperking in het doenvermogen en er is bovendien uiteindelijk (alsnog) een BEM-clausule op de rekening van de zoon geplaatst.